

Vergaderjaar 2009–2010

32 123 XVIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2010

Nr. 77

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 juli 2010

Hierbij wil ik u informeren over mijn besluit paleis Soestdijk nog een jaar (2011) langer open te houden. In deze brief zal ik mijn besluit nader toelichten.

De Rijksgebouwendienst werkt sinds 1 januari 2007 aan de toekomst van paleis Soestdijk¹ en wordt daarbij ondersteund door de stuurgroep Herbestemming Paleis Soestdijk². In afwachting van een definitieve bestemming zijn paleis en tuin van 2007 tot eind 2010 tijdelijk opengesteld voor publiek. Vooraf zijn uitgangspunten geformuleerd, waarmee de meest betrokken ministers in juni 2008 hebben ingestemd. Deze uitgangspunten zijn:

- Paleis Soestdijk krijgt een passende en bij voorkeur een bestemming met een publieke betekenis. Een combinatie van publiek-private functies is niet uitgesloten;
- Toekomst en verleden worden met elkaar verbonden tot een vitale, duurzame en toekomstvast bestemming;
- De Staat blijft eigenaar van paleis Soestdijk en zorgt voor restauratie/renovatie;
- Exploitatie en beheer deelt de eigenaar met private partijen.

Met een groot aantal partijen is gesproken over en gewerkt aan verschillende herbestemmingsopties. Deze gaan in de richting van (internationale) activiteiten/instituten op het gebied van duurzaamheid, onderwijs, innovatie, wetenschap en gezondheid en combinaties van deze opties. Voor een aantal opties zijn plannen uitgewerkt en zijn maatschappelijke kosten en baten in kaart gebracht. Een aantal partijen is bereid te investeren. Ook is gesproken met commerciële partijen die een luxe hotel, golf resort of service flats willen realiseren. Een dergelijke bestemming past niet binnen de huidige uitgangspunten en is waarschijnlijk ook niet haalbaar vanwege bestemmingsplannen, gebieds- en structuurvisies. Deze gesprekken zijn daarom niet voortgezet.

¹ Landgoed Soestdijk omvat 18 000 m² gebouwen (paleis en 25 bijgebouwen/opstallen) en 165 ha grond.

² De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de ministeries van AZ, FIN, OCW en de Rijksgebouwendienst.

De bedoeling was om voor eind 2010 een beslissing te nemen over een nieuwe bestemming. Bij de begrotingsbehandeling 2010 van het ministerie van Algemene Zaken is dit door de minister-president ook aan uw Kamer gemeld.

Met name door de financieel-economische situatie is er nu een patstelling ontstaan. Partijen betrokken bij de verschillende opties staan inhoudelijk achter de plannen, maar willen zich alleen financieel binden (voor de exploitatiekosten en investeringen in nieuwbouw) als de overheid duidelijkheid verschaft over haar rol en bijdrage in de eenmalige kosten van restauratie/renovatie van gebouwen/landgoed en de jaarlijkse kosten voor beheer/onderhoud van gebouwen en landgoed (ca. € 4 miljoen). De totale kosten voor restauratie/renovatie van het totale landgoed worden thans boven de € 100 miljoen geschat, waarvan ca. € 65 miljoen voor het paleisgebouw.

Voor partijen is deze duidelijkheid essentieel omdat zij de herbestemming van paleis Soestdijk zien als een publiek-private coproductie met een in hun ogen vanzelfsprekende verantwoordelijkheid van de overheid voor dit koninklijk cultureel erfgoed. De overheid kan deze duidelijkheid, mede vanwege de onzekere financieel-economische situatie nu niet geven. Dit betekent dat er binnen de huidige uitgangspunten voor geen van de herbestemmingsopties een sluitende business case kan worden gemaakt.

Voorstel stuurgroep: Soestdijk in transit 2011–2014

In afwachting van betere financieel-economische tijden stelt de stuurgroep Herbestemming Paleis Soestdijk een overgangsfase voor: Soestdijk in transit. In dit voorstel is het de bedoeling paleis Soestdijk beperkt open te houden voor publiek, aanvullende (culturele) evenementen te organiseren, met specifieke activiteiten voor te sorteren op nieuwe bestemming(en) en andere organisatievormen te verkennen. Organizevormen gericht op publiek-private samenwerking (w.o. een stichting) die het mogelijk maken aanvullende geldstromen te genereren, inclusief bijdragen van andere overheden (provincie/gemeente). Concrete plannen liggen klaar, zoals een openlucht opera in de zomer van 2011. Dit, en andere initiatieven, kunnen echter alleen doorgaan als paleis Soestdijk open blijft.

De stuurgroep heeft de volgende overwegingen bij dit voorstel:

- Een open en «levend» paleis Soestdijk kan met gerichte (culturele) activiteiten voor bedrijven/organisaties (en publiek) de potentie van paleis en landgoed laten zien wat wellicht tot nieuwe mogelijkheden en initiatieven leidt;
- Paleis Soestdijk blijft als één van de weinige paleizen open voor publiek;
- Een dicht paleis Soestdijk raakt verder «verweesd» en is daardoor al snel niet meer aantrekkelijk voor een nieuwe gebruiker (1 jaar dicht = 5 jaar achteruitgang);
- Als paleis Soestdijk de deuren sluit zullen de bruikleenovereenkomsten voor de inrichting/het meubilair beëindigd moeten worden en lopen de kosten voor onderhoud/beheer van een dan leeg paleis gewoon door.

Ter toelichting:

De herbestemming van paleis Soestdijk en de tijdelijke openstelling staan, mede vanwege de status en geschiedenis, voortdurend in de belangstelling. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de onverminderde media-aandacht voor Soestdijk en uit het feit dat er bij de begrotingsbehandeling van Algemene Zaken in 2008 en 2009 vragen vanuit uw kamer over paleis Soestdijk aan de minister-president zijn gesteld. In zijn antwoorden benadrukte de minister-president o.a. dat er geen haast is om de deuren te sluiten en dat

zorgvuldigheid, een passende bestemming en de juiste partners belangrijker zijn dan snelheid.

Feitelijke situatie

De tijdelijke openstelling is wat betreft bezoekersaantallen zeer succesvol (ruim 430 000 in 3 jaar, inclusief parkbezoek), de waardering van de bezoekers is hoog (97% goed tot uitstekend), waarbij de exploitatie over de periode 2007–2010 naar verwachting kostenneutraal verloopt. Een uniek resultaat. Ook voor 2011 verwacht ik dat Soestdijk in transit wat de exploitatie betreft kostenneutraal kan verlopen. De kosten voor onderhoud/beheer bedragen, evenals voorgaande jaren, tussen de € 3 en € 5 miljoen, afhankelijk van noodzakelijke (onderhouds)werkzaamheden.

Omdat het monumentenbudget van de Rijksgebouwendienst vanwege het wegvallen van de ICES¹-gelden is gehalveerd (van € 12 miljoen naar € 6 miljoen per jaar) is feitelijk slechts € 650 000 voor paleis Soestdijk beschikbaar. Dit betekent dat paleis Soestdijk in feite zou moeten worden gesloten.

Tussenfase

Het sluiten van paleis Soestdijk vind ik op dit moment te ingrijpend en niet verantwoord. In afwachting van de toekomstige situatie wil ik de openstelling conform de voorgestelde formule «Soestdijk in transit» maximaal 1 jaar voortzetten (2011), zodat een nieuw kabinet de mogelijkheid en ruimte heeft om een besluit te nemen over de herbestemming en/of «Soestdijk in transit» voort te zetten vanaf 2012.

Daarbij zou ook aan de orde moeten komen of de in 2008 geformuleerde uitgangspunten voor de herbestemming van paleis Soestdijk aangepast moeten worden, waarbij een puur commerciële bestemming en mogelijk ook verkoop reële opties kunnen worden. De kosten van Soestdijk in transit voor het jaar 2011 zullen binnen de begroting van de Rijksgebouwendienst worden opgevangen.

De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,
E. van Middelkoop

¹ ICES: Interdepartementale Commissie Economische Structuurversterking.